

" ...

I- İPTAL İSTEMİNİN GEREKÇESİ:

Dava dilekçesinde iptal isteminin gerekçe bölümü aynen şöyledir:

"A. Konunun Analizi ve İptal Gerekçesi:

Kıyı Kanunu, Anayasanın geçici 8 inci maddesi uyarınca; "Seçimle gelen Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilk toplantısını izleyen bir yıl sonuna kadar çıkartılması" öngörülen kanunlardan birisidir.

Anayasanın bu hükmü uyarınca, 3086 sayılı Kıyı Kanunu 27.11.1984 günü Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda kabul edilerek 1.12. 1984 günlü Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe konmuştur.

Bu Kanun Anayasa Mahkemesinin 25.2.1986 günlü, Esas 1985/1 ve Karar 1986/4 sayılı kararı ile iptal edilmiş ve bu iptal kararı 10 Temmuz 1986 günlü Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yine aynı kararda, "iptal kararının Resmi Gazetede yayımlandığı günden başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesine" karar verilmiştir.

Bu iptal kararından sonra, uzun süre herhangi bir düzenleme yapılmamış, ancak 4.4.1990 tarihinde 3621 sayılı yeni Kıyı Kanunu kabul edilmiş ve 17 Nisan 1990 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe konmuştur.

Buna göre; Anayasa Mahkemesinin 3086 sayılı Kanunu iptal ettiği tarih ile 3621 sayılı Kanunun 17 Nisan 1990 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmesine kadar tam dört yıl, 1 ay 22 gün geçmiştir.

Bu süre, kıyı rejimi açısından tam bir mevzuat boşluğu doğurmuş ve bu mevzuat boşluğundan yararlanılarak, Anayasanın kıyılar ve kıyı şeritleri konusundaki getirdiği anlayışa aykırı yapılanmalar, geri dönülmesi güç oluşumlar meydana gelmiştir.

Buradan anlaşılıyor ki; uzun süre mevzuat boşluğunun saklı tutulması böyle bir yapılanmaya olanak sağlamaya yönelik olmuştur.

Şimdi burada, en önemli konu, ilk defa 1982 Anayasası ile düzenlenen bu kıyı rejimindeki temel anlayışın ve temel amacın ne olduğunun saptanmasıdır.

Bizim anlayışımıza göre; gerek iptal edilen 3086 sayılı Kıyı Kanunu ve gerekse iptali için şimdi başvurduğumuz 3621 sayılı Kanundaki temel anlayış, Anayasanın konuya ilişkin hükümlerindeki temel anlayış ve amaçla bağdaşmamakta ve Anayasanın anlayışına aykırı düşmektedir.

Öncelikle bu bağdaşmazlığın ne olduğunu saptamak zorundayız:

Anayasanın, temel haklar ve ödevler bölümünde yer alan 35. maddesi, mülkiyet hakkını düzenlemekte ve "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı

amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz." demektedir.

Görülüyor ki; maddenin gerekçesinde de belirtildiği üzere, burada Anayasa, mülkiyet hakkını, diğer temel haklar gibi ve onlar derecesinde düzenlemiş ve Anayasa güvencesine bağlamıştır. Bu güvence ile özel mülkiyetin yok edilmesi veya inkâr edilmesi önlenmiştir.

Oysa ki, Anayasa düzenlediği 43. maddesi ile, kıyılar ve kıyıları çevreleyen sahil şeritleri konusunda 35. maddenin getirdiği sistem dışında ayrı bir sistem düzenlemiştir.

Bir defa, kıyılar doğrudan doğruya Devletin hüküm ve tasarrufu altına sokulmuştur. Deyim yerinde ise, kıyılar özel mülkiyete konu edilmemiş ve kıyılarla ilgili özel mülkiyet hakkı tanınmamıştır.

Sahil şeritlerinde ise, sahil şeritlerinden yararlanma da kamu yararı ön plana çıkarılmış, özel yararlanma veya özel mülkiyet kamu yararından geride bırakılmıştır.

Maddenin üçüncü fıkrasında; "kıyılarla sahil şeritlerinin, kullanılış amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkân ve şartları kanunla düzenlenir" denilmektedir.

Bu hüküm açıkça göstermektedir ki, Devlet, öncelikle, belli ve sınırlı miktarda olan kıyılarla, sahil şeritlerinin hangi bölümlerinin hangi amaçlarla kullanacağını saptayacaktır.

Bu şekilde kullanılma amacı saptandıktan sonra, bu amacı gerçekleştirecek sahil şeridinin derinliğinin ne olacağı saptanacaktır.

Ancak bundan sonradır ki, kişilerin bu yerlerden yararlanma imkân ve şartları ortaya çıkacak ve bu imkân ve şartlar da kanunla saptanacaktır.

O halde, kıyıların ve sahil şeritlerinin kullanma amacı belirlenmeden derinlik saptamanın bir anlamı olmayacaktır.

Bir başka deyimle, derinlik kullanma amacına göre saptanacaktır.

Öncelikle ifade edecek olursak; bir kere, her iki yasada da kıyıda ve sahil şeridinde saptanan derinlikler kullanma amacına göre ve o amacı gerçekleştirecek biçimde saptanmamıştır.

1982 Anayasası, kıyılardaki fiili durumu, kıyılardaki yapısal, sosyolojik, tüm gelişmeleri ve tarihsel nitelikleri dikkate alarak bir çözüm getirmek amacıyla 43. maddeyi getirmiştir.

Anayasanın 43. maddesi kıyılardaki fiili duruma meşruiyet kazandırılmamı için konulmamıştır.

Nitekim; Milli Güvenlik Konseyi Anayasa Komisyonunun maddeye son şeklini verirken "kazanılmış haklar saklıdır." sözcüklerini Danışma Meclisince hazırlanan metinden çıkarmasının bir başka şekilde yorumlanması mümkün değildir.

3086 sayılı Kıyı Kanununun iptal davasına ilişkin olarak, o zamanki 'SHP Grup Başkanvekili M. Seyfi Oktay'ın 8.1.1986 gün Grubumuz adına yaptığı sözlü savunmayı burada da yinelemekte yarar görmekteyiz:

"Ülkemizdeki kıyı konusunu var olan bazı gerçekler karşısında ve bu hukuksal durum dışında bazı açılardan yüce huzurunuzda incelemek ve belli konulan sunmak, arz etmek istiyorum. Ülkemizde son 35 yıl içerisinde kentleşme ve iç ve dış turizm hareketlerinin yoğunlaşması daha önceleri pek fazla ilgilenilmeyen kıyılarımızın toplumun ilgili alanına girmesine ve daha çok değer kazanmasına yol açmıştır. Bu dönemde kentleşmenin hızlanması, yorucu, yıpratıcı kent yaşamından uzakta dinlenme, doğa ile ilişki kurma ihtiyacı ve isteği toplumda artmıştır.

Turizmi, geri ülkeler için Çek kalkınma yolu olarak belirleyen politikaların benimsenmesi ve bunun gerektirdiği altyapının devlete yaptırılmaya başlanması sonucu, kıyılara ulaşım olanakları arttı. Hazine arsaları, turistik tesis yapacaklara tahsis edilmeye başlandı. Yabancılar sadece kendi yararlanabilecekleri tesisleri kurmaya başladılar. Yerli gölge şirketler aracılığıyla gerekli arsaları satın aldılar, ya da kiraladılar.

Hele son olarak yüce Mahkemenizce iptal edilen toprak satışına ilişkin yasa, iptal edilinceye kadar Araplar kıyılarımızda en güzide alanları mülkiyetlerine geçirdiler. Kamu kuruluşları sadece kendi mensuplarına, fakat daha çok üst kademe yöneticilerine açık, kamp ve sosyal tesisler kurarak kıyı kapatma yarışına katıldılar. Orta, üst gelir grupları da kooperatifler kurarak kendi mütevazı paylarını bu konuda alma çabasına girdiler.

Öte yandan da hiçbir biçimde denetlenemeyen endüstri kuruluşları dinlenme gereksinimini gidermede en yararlı olabilecek konum ve nitelikteki kıyı parçalarına yerleşip kıyıları, denizi ve deniz ürünlerini tahrip eden, artıklarını insafsızca boşaltmaya başladılar.

Bugün ülkemizde kıyılar, halkın yararlanmasına olanak vermeyen bir biçimde kullanılmasının yanı sıra, daha da tehlikeli olanı, gelecek kuşakların yararlanmasını önleyecek bir tahrip de karşı karşıya bulunmaktadır. Kıyılar bilindiği üzere doğada sınırlıdır. Bu niteliği nedeniyle Cumhuriyet döneminde yasalar, kıyıları herkesin eşit ve özgür olarak ortaklaşa yararlanmasına açık tutmayı amaçladığı özel mülkiyet konusu olamayacağını belirledi. Ancak bir yandan da yasalarda bırakılan açık kapılar kıyı yağmacılığına adeta neden oldu ve kıyı yağmacılığını körükledi.

Anayasa, doğal servet ve kaynakların özel mülkiyete konu olamayacağını ortaya koyarken, bu kaynakların özel teşebbüs eliyle işletilebileceğini de ekledi. Medeni Kanun, kamuya yararlı malların kimsenin mülkü olamayacağını belirledi. Ancak, bu tür malları sayarken maalesef, "Aksi saptanmadıkça" kaydını getirerek, aksi saptandığı zaman özel mülkiyet konu olabileceği konusunda tartışmalara ve belli uygulamalara neden olan hükümler getirildi ve böylece de kıyıların özel mülkiyete konu olmasını sağlayan kapılar yasalarda aralandı. Tapu Yasası, toprak doldurarak kıyıda mülk edinmeyi yasalaştırdı. Turizm Endüstrisini Teşvik Yasası, devletin egemenlik ve kullanımındaki, ya da mülkiyetindeki arsaları Bakanlar Kurulu kararıyla özel mülkiyete devretme olanağını getirdi.

Cumhuriyet dönemi boyunca zaman zaman ortaya çıkan ve kıyılarda mülkiyeti ve kullanma haklarını yeniden düzenleyen yasa önerileri hazırlandı, Meclislere sunuldu, çoğunca bunlar yasalaşmadı. 1968-1970 yılları arasında turizme elverişli alanların tahribinin önlenmesini, kamu elinde tutulmasını ve planlı olarak kullanıma açılmasını amaçladığı

izlenimini veren Bakanlar Kurulu Kararları ve İmar İskân Bakanlığı genelgeleri de kâğıt üzerinde kaldı.

Kıyıların kullanılması, yapılanması ve planlanması konularındaki sanıyorum son yasal düzenlemelerden birisi, 1605 sayılı Yasayla İmar Yasasına 1972 yılında eklenen ek 7 ve 8 inci maddelerle getirildi ve düzenlendi. Bu maddelerin nasıl uygulanacağını saptayan ve kıyılardan herkesin tam bir serbestlik ve eşit olarak yararlanmasına yönelik önlemler getiren yönetmelik 1975 yılında çıkarıldı fakat aradan yıllar geçmesine rağmen uygulanamadı.

Kıyıların kullanımı konusunda da çeşitli çıkar gruplarının kıyıları kendine yararlı biçimde kullanmak üzere bir yarışma, bir çekişme içerisine girdikleri artık kamuoyunda ve herkesçe bilinen bir konu durumundadır. Bu çekişmeye sebebiyet veren çeşitli çıkar gruplarını şöylece ifade edebiliriz: Bunlar, sanayi ya da turizm yatırımı yapan büyük sermayeden turizm alanındaki küçük girişimcilere, arsa spekülâtörleri ve yapsatçılara, dinlenme ihtiyacı olan çalışan kesimlere kadar uzanan çeşitli toplum kesimlerini oluşturmaktadır.

Böylesine bir ortam içerisinde, böylesine bir çekişme ortamı ve böylesine bir yağmalama durumu karşısında son Anayasamız, özellikle 43 üncü maddesiyle, "Kıyılar, devletin hüküm ve tasarrufu altındadır" dedikten sonra, "Deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir." demiştir.

Bu maddenin bilindiği üzere üçüncü fıkrası, "Kıyılarla, sahil şeritlerinin kullanılış amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkân ve şartları kanunla düzenlenir." demektedir.

Yukarıda biraz önce arz ettiğim ve kıyılarımızda var olan koşullar dikkate alınır, sahil şeridi imar planlı yerlerde en az 10 metre imarsız yerlerde en az 30 metre esasını getiren ve plan kararlarıyla özel yapılanmalara da kapı açılmasını sağlayan hükümler taşıyan bu yasa karşısında kamu yararının korunması mümkün değildir.

Bir iki örnek sunmak istiyorum efendim. Hemen dünyanın birçok kıyı ülkelerinde kıyılar kamuya aittir. Maalesef bizde de çıkarılan bu yasalarla, yasalardaki ifadelerle "Kıyılar kamuya aittir" denmiş ise de, ve bu temel ilke her defasında vurgulanmış ve ortaya konmuş ise de, bırakılan açık kapılar nedeniyle özellikle toplumda etkili olan güçler, egemen olan güçler bunları zorlamak suretiyle aralamış ve maalesef kıyıları bugünkü haline dönüştürmüşlerdir.

İsrail'de ilke olarak kıyıdaki taşınmaz, devletin iyeliğindedir. Kısa arz ediyorum, zamanınızı almama bakımından efendim. İsveç'te kıyı su çizgisinden başlayarak 300 metrelik alanı içermektedir, İtalya'da kıyıların turizm amacıyla da olsa özel kesime geçirilmesi olanaksızdır. İspanya'da kıyılar kamunundur. Daha birçok örnekleri; Tunus'da yine bu durum, gerçekten kıyının kamuya ait olduğu, 30-50 metrelik kıyı kuşağında toprakta özendirme amacıyla da olsa kamunun iyeliğinden çıkarılamaz şeklindeki hükümleri de düzenlenmiştir.

Şimdi kıyılardaki bu çarpık durum; gerçekten onarılması ve giderilmesi mümkün olmayan, son derece zor olan bu durum, bu yasadaki hükümlerle ve bu yasanın getirdiği felsefeyle nasıl giderilebilir' 10 metre bugünkü koşullarda neyi ifade eder' 30 metre neyi ifade eder' Birçok tesisler kurulmuş, birçok yapılar yapılmış ve alabildiğine işgal edilmiş bir alanı düşündüğümüz zaman, bu 10 metre ve 30 metreyle biz kıyılarımızı nasıl kurtarabiliriz, nasıl

devletin tasarrufu altına sokabiliriz ve nasıl toplumun yararına, çıkarına sunabiliriz; bunlar mümkün değildir.

Bu yasa temel felsefesi itibariyle kamulaştırmayı ortadan kaldıran, fakat özelleştirmeye ağırlık veren ve maalesef geçmişte ülkemizde uygulanan birçok yasalarda ifade edilen yasa hükümlerine göre çok daha geri olan hükümler taşımaktadır.

Kıyıların kullanılması, korunması, geliştirilmesi, gerçekte ülke topraklarının doğal kaynakların toplumsal ereklere, toplumsal adalete, toplum yararına kullanılması sorununun bir parçasıdır. Başka bir deyişle, kıyıların devlet tasarrufunda olması ve toplum yararına kullanılması, ülke topraklarından doğal kaynaklardan yalnızca toplumda egemen olan ekonomik, toplumsal, siyasal güçlerin ya da sınıfların mı yoksa tüm toplumun geniş halk kesimlerinin mi yararlanacağı sorusunun yanıtına bağlıdır.

Özellikle kalkınmakta olan bir ülkede doğal kaynakların kullanılması¹!, arz talep, yeni ifadeleriyle, sunu ve istem kuralına terk edilemez. Kıyılardan yararlanmada böyledir. Kendi haline bıraktığımız zaman güçler, parasal güçler, etkili güçler mutlaka burada yer alacaktır. Bu ülkemizde halen var olan, uygulama alanı bulan bir konudur.

Suyun, karanın, havanın birleştiği bir alan olarak kıyıda toplanarak yalnızca konut, dinlenme, turizm için elverişli konumu oluşturmakla kalmıyor; sudan, denizden, kumsaldan, güneş ışığından, temiz havadan, güzel görünümünden yararlanmak için fırsat da sağlıyor. Bu fırsatları halkın yararlarına nasıl sunacağız; önemli olan problem budur ve bu noktada bir karar vermek gerekli toplum olarak Anılan hükümleri taşıyan bu yasayla bu amaçlar nasıl gerçekleştirilecektir'

Bir kere mevcut bir hükmünde de, eski yapıların da hani bu yasa dışında kalacağı hususunda hüküm olduğu kanısındayım; hatırladığıma göre, Tümüyle hangi noktadan bakarsak bakalım, bir özelleştirme yasasıdır. Hele, plan kararlarıyla da özel yapılan ve açık açık müsaade edildiğine göre son derece Anayasamızın 43 üncü maddesinde belirtilen ve amaçlanan, "Devlet tasarrufu, kamu yaran" ifadelerine tümüyle ters düşen değişik bir felsefeyle düzenlenmiş bir yasa olduğudur.

Hele hele tümüyle anamalcı ve özel sektörcü iktidarların elinde ve özelleştirmeyi amaç edinen iktidarların elinde uygulama görürse bu yasa, sanıyorum ki, kıyılarımız devletin dolayısıyla toplumun elinden tümüyle çıkacak ve özelleşecektir."

Kaldı ki; 3086 sayılı Yasanın iptalinden sonra geçen 4 yıl 1 ay 22 gün gibi uzun bir süre kıyıları kendi haline terkedilmiş ve bu süre içerisinde kıyıları ve kıyı şeritlerindeki gelişmeler çok daha vahim boyutlara ulaşmıştır.

Bu uzun süre içerisinde; çarpık, plansız ve spekülasyon yapılaşma hızla yaygınlaşarak, Türkiye kıyıları bir kaçak yapı cennetine dönüştürülmüştür.

Böylesine başı boş bir dönemden sonra ortaya çıkan koşullar, Anayasanın 43. maddesini daha da anlamlı ve bu maddenin amaçladığı sahil rejiminin gerçekleşmesini daha da zorunlu hale dönüştürmüştür.

3621 sayılı Kıyı Kanunu, henüz tasarı halinde iken, özellikle Mimarlar Odası Hükümet ve Parlamento nezdinde gerekli katkıları sağlamak amacıyla çaba sarf etmiştir.

Mimarlar Odası özet olarak şu önerileri sunmuştur:

- "1. Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesinin dikkate alınması,
2. Kıyılardan toplumun özgür olarak yararlanabilmesine yönelik önlemlerin getirilmesi ve halka açık rekreasyon ağırlıklı düzenlemelerin teşvik edilmesi,
3. Sahil şeritlerindeki yapılaşma kararlarında ve kıyıya yaklaşma koşullarında, bulunulan yerin doğal ve kültürel değerlerinin korunmasına ve geliştirilmesine öncelik tanınması,
4. Kıyılarda, bu ilkeleri yaşama geçirmek amacıyla planlama yapılmadan uygulamaya geçilmemesi ve imar planlarında yerel yönetimlerin yetkili kılınarak, bu yetkilerin, halkın bilimsel kurumların ve uzman sivil kuruluşların (Meslek odalarının) katılımlarının sağlanarak kullanılması,"

Ancak bütün bunlara karşın; 3621 sayılı Yasada Anayasanın 43. maddesinin amaçladığı bir kıyı yapılanmasını gerçekleştirecek anlayış yer almamıştır.

Bu yasa ancak, kıyılardaki çarpık ve spekülatif yapılanmayı aynen onayan ve bundan böyle de aynı doğrultuda yapılanmaya olanak sağlayan bir anlayışın ürünü olmuştur.

Bu nedenle bu yasadaki temel anlayış Anayasanın 43. maddesindeki amaç ve anlayışa aykırıdır. Bu nedenle tümüyle iptali gerekir.

Bayındırlık Bakanı İ. Safa Giray 3086 sayılı Yasanın iptal davasına ilişkin olarak Hükümet adına yaptığı sözlü açıklamada; "Sahil şeridi uygulamada planlı yerlerde 10, plansız yerlerde 30 metre olarak saptandığından, kıyılan daha iyi korumak amacıyla bu limitlerin aşılması halinde, büyük kamulaştırma sorunlarının ortaya çıkacağı düşünüldükten belirtilen ölçüler yeterli görülmüştür; esasen Anayasa da bu konuda herhangi bir sınır koymamıştır." demektedir.

Kuşkusuz Anayasa, metre olarak, santim olarak herhangi bir mesafe koymamıştır. Ancak, "kıyıların sahil şeritlerinin, kullanılış amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkan ve şartları kanunla düzenlenir, "demek suretiyle, derinliğin ne miktar olacağını kullanılış amacı dikkate alınarak, kullanılış amacının gerçekleşmesini sağlayacak bir derinlik olacağını öngörmüştür.

Buradan da anlaşılıyor ki; kıyılarda 10, 20, 50, 100 metre gibi global ve genel sınırlamalar değil, kıyılardaki ayrı özellikler taşıyan sahillerin ayrı kullanılış amacına göre derinlik saptanacaktır. Zira, bir sahil şeridinde, doğal çevrenin korunması ve toplumun bu çevreden yararlanabilmesini sağlamak üzere yapılacak planlamalarda, kıyıda kaç metrelik kesime belli kısıtlamalar ya da özel yapılaşma koşulları getirileceği o yerin topografyası da dahil olmak üzere ancak özgün koşulları ile belirlenebilir.

Bu anlayışta yapılacak düzenlemede gerekiyorsa kamulaştırma yapmak elbette gerekli veya zorunlu olabilecektir. Anayasanın 46. maddesinde "Kıyıların korunması ve turizm amacıyla kamulaştırılan toprakların bedellerinin ödenme şekli kanunla gösterilir." denmektedir.

Demek ki, kamulaştırma zorunlu olduğunda kamulaştırmanın yapılacağını Anayasanın 46. maddesi de öngörmektedir.

"Büyük kamulaştırma sorunları çıkacağı" mazeretiyle Anayasanın kıyıları için öngördüğü anlayışı dışlamak ve yadsımak, Anayasaya açıkça aykırıdır.

Böylece, kıyının özelliğini dikkate almadan, kullanılış amacını saptamadan, 10, 20, 50, 100 metre gibi genel ve global sınırlamalar yapmak Anayasanın 43 ve 46. maddelerine aykırıdır.

Bütün bu sunduğumuz durumlar karşısında görülmektedir ki, bu yasadaki anlayış ve ilkeler Anayasanın 43. maddesindeki amaç ve anlayışla çelişmektedir.

Yasanın bu yapısıyla, Anayasanın 43. maddesinin öngördüğü korumanın gerçekleşmesi olası değildir.

B. Yasanın 3 üncü Maddesinin Anayasaya Aykırılığı ve Gerekçesi

Yasanın "İstisnalar" başlığını taşıyan 3. maddesinde; "Askerî yasak bölgeler ve güvenlik bölgelerinde veya ülke güvenliği ile doğrudan ilgili, Türk Silahlı Kuvvetlerine ait harekât ve savunma amaçlı yerlerde (konut ve sosyal tesisler hariç) özel kanun hükümlerine, diğer özel kanunlar uyarınca belirlenmiş veya belirlenecek yerlerde ise özel kanunların bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerine uyulur." denilmektedir.

Görülüyor ki bu madde, konut ve sosyal tesislerin kıyılarda hiçbir koşula bağlı olmadan yapılabilmesine olanak sağlamaktadır.

a) Anayasanın 153. maddesine aykırılık ve gerekçesi

Anayasanın 153. maddesinin son fıkrası; "Anayasa Mahkemesi kararları Resmi Gazetede hemen yayımlanır ve yasama yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar." demektedir.

Yukarıda sunulan hükmün benzeri bir hüküm, Anayasa Mahkemesinin Esas 1985/1, Karar 1986/4 sayılı ve 25.2.1986 günlü karar ile iptal edilmiştir.

Bu nedenle böyle bir hükmün yeniden yasalaştırılması Anayasanın 153. maddesine aykırıdır. Esasa girmeden, öncelikle bu nedenle maddedeki, "konut ve sosyal tesisler hariç" ibaresinin iptal' gerekir.

b) Anayasanın 43. maddesine aykırılık ve gerekçesi

Yasanın 3. maddesinin bu ibaresi, Anayasanın 43. maddesindeki kıyılardan ve sahil şeritlerinden yararlanma da öncelikle kamu yararının gözetileceği ilkesine aykırıdır.

Bu nedenle bu ibarenin Anayasanın 43. maddesine aykırılığı nedeniyle iptali gerekir.

C. Yasanın 4 üncü Maddesinin Anayasaya Aykırılığı ve Gerekçesi a) Yasanın 4. maddesindeki:

"Sahil şeridi: Kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde;" sözcükleriyle başlayan (a), (b), (c) fıkraları, "Konunun Analizi ve İptal Gerekçeleri" başlıklı bölümde ayrıntılı biçimde sunulan nedenler karşısında, Anayasanın 43. maddesine aykırıdır, iptali gerekir.

b) Yasanın bu maddesindeki "Köylerde sahil şeridini 10 metreye" indiren hüküm, kıyı yerleşmelerinde gerek halkın ve gerekse yabancıların sahilden yararlanamayacakları bir oluşumu meşrulaştıracaktır.

c) Kıyı Yasasının 4. maddesinin dördüncü fıkrasının (a) bendi sahil şeridi tanımını yaparken, sahil şeridinin "uygulama imar planı yapılacak alanlarda yatay olarak en az 20 metre genişliğindeki alanı" kapsadığını belirtmektedir. Oysa bu bendin Hükümet Tasarısı ve Komisyondan geçen her iki hali de uygulama imar planı bulunan alanları içermekteydi. Bendin bu şekilde değiştirilmesi ise uygulama imar planı bulunmayan yerlerde uygulanması gereken 50 ve 100 metrelik sahil şeridi tanımının hiç uygulanamaması gibi bir sonuç doğuracaktır. Çünkü, henüz uygulama imar planı bulunmayan her kıyıda uygulama imar planı yapılacağı savunmasında bulunmak mümkündür.

Kıyı Yasasının 4. maddesinin son fıkrasında ise sahil şeridinin belirlenmesindeki tüm ölçüleri fiilen uygulanamaz hale getirebilecek bir düzenleme yapılmış ve köy yerleşik alanı içinde mevcut teşekkül de dikkate alınarak sahil şeridinin yatay olarak en az 10 metreye düşürülebileceği hükmü getirilmiştir.

Dördüncü maddede yapılan bu iki düzenlemede öncelikle Anayasa Mahkemesinin 3086 sayılı Kıyı Yasasını iptal ederken dayandığı gerekçelere ve iptal kararma aykırıdır.

"Anayasanın kıyılardan yararlanmak için kıyı alanının belirlenmesini yeterli görmediği, kıyıların devamı olan ve onu çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada da kamu yararının gözetilmesini istediği anlaşılmaktadır. Bu konuda kanuni düzenleme yapılırken sahil şeritlerinin derinliğinin, bu yerlerden kamunun yararlanmasını engelleyecek ve ortadan kaldıracak biçimde çok dar tutulması halinde Anayasaya aykırılık sorunu ortaya çıkacaktır."

Yasa Tasarısının TBMM Genel Kurulunda görüşülmesi sırasında metne eklenen bu son fıkra bir ölçüde kazanılmış hakları korumaya çalışmaktadır. Köyde herkesin yapılaşmayı tamamladığı bir dönemde inşaat yapmayan arazi sahibi vatandaşın bu oluşum nedeniyle kazandığı bir hakkın varlığından hareket edilmektedir. Oysa, yasalara aykırı durumlara dayanılarak kazanılmış hak iddiasında bulunulamaz. Anayasanın 43/1. maddesindeki "Kıyıların Devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu"nu belirleyen hükmü karşısında, özel mülkiyete konu olmayan kıyılarda daha önceden mevzuata aykırı olarak yapılan yapılar yönünden bir kazanılmış hak statüsü tanımak ve bunu esas olarak köylerde yasanın yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak yapılara ayrıcalık tanıyarak sahil şeridinin 10 metreye kadar düşürülebileceği hükmünü getirmek Anayasaya aykırıdır.

Türkiye'nin idari yapısı içinde kıyılardaki yerleşimin çok büyük ölçüde köy statüsü içinde olduğu düşünülürse, 8333 km. uzunluğundaki kıyılarımızın büyük bir bölümünde sahil şeridinin 10 metreye düşülmesi söz konusu olacaktır.

Böylelikle de 4. madde içinde sahil şeridini düzenleyen 20, 50 ve 100 metrelik hükümler fiilen uygulanamaz hale getirilmiştir.

Öncelikle yukarıda da belirttiğimiz gibi "uygulama imar planı yapılacak alanlar" diyerek bütün kıyıların 20 metrelik sınırlama içine sokulması sağlanmıştır. Sonra da köy yerleşik alam içinde ve "mevcut teşekkül de dikkate alınarak" sahil şeridinin 10 metreye düşebileceği kuralı getirilmiştir.

Tüm bu açılardan da Anayasanın 43. maddesine de aykırıdır, iptali gerekir.

D. Yasanın 7, 9, 10 ve 11 inci Maddelerinin Anayasaya Aykırılığı ve Gerekçesi

Bu maddeler ayrı ayrı incelendiğinde görülecektir ki, bu maddelerin öngördükleri hizmetler valilikçe veya merkezi yönetimce gerçekleştirilecektir.

Anayasanın 127. maddesine aykırılık:

Anayasanın 127. maddesi; "Mahalli idarelerin, il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçların karşılayacağını belirlemektedir." denmektedir.

Yasanın yukarıda anılan 7, 9, 10 ve 11. maddelerinin düzenlediği konular, doğrudan doğruya mahalli müşterek ihtiyaçlarla da ilgili bulunmaktadır.

Oysa, bu maddeler, mahalli idareleri dışlamakta ve bu hizmetleri valiliklere ve merkezi idareye terk etmektedir.

Bu nedenle her 4 madde de Anayasanın 127. maddesine aykırıdır, iptal edilmeleri gerekir.

E. Yasanın 3, 4, 5, 7, 9, 10 ve 11 inci Maddelerinin Anayasaya Aykırılığı ve Gerekçesi

Dilekçemizin "Konunun Analizi ve İptal Gerekçeleri" bölümünde ayrıntılı biçimde sunulduğu üzere, bu Yasa yukarıda belirtilen Anayasaya aykırılıklar ile, 43. maddenin amacını gerçekleştirme yönündeki noksanlıkları ve yanlışlıkları nedeniyle Anayasanın 43. maddesindeki amaç ve anlayışı gerçekleştirmeyecek, yalnızca mevcut çarpık yapıyı meşrulaştıracaktır. Ayrıca bu Yasanın uygulanması halinde bile Anayasanın 43. maddesindeki amaç ve anlayışa ters düşen yapılanma devam edecektir.

Gerek bu nedenle ve gerekse "Konunun Analizi" bölümünde ayrıntılı biçimde sunulan durumlar karşısında da Yasanın 3, 4, 5, 7, 9, 10 ve 11. maddeleri Anayasanın 43. maddesine aykırıdır, iptali gerekir.""